

תפילה תנו

כתב עת מעולם התפילה והחזנות - חדשות - הלכה - היסטוריה - ועוד.

אנחנו המינה מאכר המצרכת

עורך: החזן ישראל ארליך-וינה

בפתחו של הגיליון הראשון, כבוד הוא לנו לארח את החזן העולמי ר' יצחק מאיר הלפגוט הי"ו לפתיחה

ויאמר ה' סלחתי כדבריך".

הקב"ה מקשיב לתפילתו של החזן ועונה לו: סלחתי כדבריך. כמו שביקשת... כוחו של שליח ציבור. בקבלת שבת אנו אומרים 'ארבעים שנה אקוט בדור ואומר עם תועי לבב המה, והם לא ידעו דרכי. אשר נשבעתי באפי, אם יבואון על מנוחתי'. בדר"כ בעלי התפילה נותנים את קולם בעוז ותעצומות בשירה ובזמרה. אך כדאי לחשוב מעט על משמעותם של המילים, ועד היכן יכולה להגיע פגיעתו של שליח ציבור שמועל בשליחותו. כפי שאנו רואים באירועי פרשת המרגלים ופרשת קורח. ניתן אף לפתוח במילים "אל תקשו לבבכם כמריבה", ע"מ שלא להתחיל מאמצע הסיפור, וכך נמחיש לציבור את שארע לאבותינו בימים ההם.

לפני למעלה מ-25 שנים, נכנסתי לאדמו"ר מגור הפני מנחם זצ"ל לפני נסיעתי להופעה גדולה כלשהי.

וכך אמר לי הרבי:

כתוב במסכת קידושין 'חיטה אחת פוטרת את הכרי'. כלו' יכול להיות לך הר ענק של חיטה, טונות של חיטה, אם נגעת בנקודה אחת ממנו פטרת את כל הכרי מדין תרומה גדולה. כך גם אתה, אמר לי הרבי, כשאתה שר ומתפלל לפני קהל גדול, אלפי אנשים, אם תצליח לגעת בנקודה קטנה בליבו של יהודי אחד, עשית את הכל!

(ע"כ דברי הרב.)

ואני מקווה ומייחל, שדבריי אלו יגעו בנקודה הפנימית שבלב.

ע"כ דברי החזן ר' יצחק מאיר הלפגוט הי"ו.

למדים אנו מזאת מהו כוחו של שליח ציבור, כך גם בפרשיות השבוע (שבארץ ושבחור"ל) אנו רואים את כוחו של שליח הציבור לטוב, וחלילה להיפך. וזהו הפסוק שמעביר בנו ררטט. "סלח נא לעוון העם הזה כגודל חסדיך, וכאשר נשאת לעם הזה ממצרים ועד הנה.

שיקוימו בנו הפסוקים משני הפרשיות: ונסלח לכל עדת בני ישראל. וכי שכר הוא לכם חלף עבודתכם...

עט מלפ הפתח

גליון 1
עית מול ארון הקודש
איכואי חלנות
שבת פרשת קורח

- ניו יורק פארק איסט החזן יצחק מאיר הלפגוט
- בית אל החזן בן ציון מולד
- קנדה בית הכנסת שער השמים במונטריאול החזן גדעון צלומאיי
- ירושלים בית הכנסת ישורון החזן אשר היינבויץ
- בית הכנסת הגדול בירושלים החזן חיים אדלר ומקהלת בית הכנסת
- בית הכנסת אהל יצחק החזן דוד וינברג
- רמת גן בית הכנסת הגדול ברמת גן החזן ישראל רנד ומקהלת קולות מן השמים
- חיפה בית הכנסת הדר עליון החזן לייזר ברוק
- תל אביב בית הכנסת בית אל החזן ישראל נחמן
- כוכב יאיר בית הכנסת צור יגאל הפורום לחזנות עם אורי אולמן
- טלזסטון החזנים אברהם ברנהלץ ותתנאל אילוביצקי

אחשבת התפילה חידה חלנית

פעם בא חזן ל"פראבע" לתפילת כשהוא מגיע הוא רואה ערבית. לתדהמתו שביהכנ"ס מלא מפה לפה, הוא ניגש לגבאי ואומר לו: אני נרעש מהכבוד שבאו כל כך הרבה אנשים לשמוע אותי בתפילת ערבית פשוטה. "אל תתרגש" - עונה הגבאי - "כולם חזנים שבאו לפראבע!"

מהו הקטע בתפילה הנאמר פעמיים בשבוע בכל שבועות השנה. פעמיים, לא פחות ולא יותר!?

הרב והחולן פ'נת ההלכה

חזנים שואלים: מכיון שבתקופה זו קריאת התורה שבארץ ישראל ושבחור"ל שונה, מה עושה מישהו שיוצא מהארץ לחו"ל ולהיפך.

הרב אליעזר וולף רבה של אמסטרדם משיב: קריאת התורה זה דין על הציבור, ואיפה שהוא נמצא הוא נגרר אחרי הציבור. יש מקומות (כדוגמת זכרון משה) שאפשר לשמוע שתי קריאות למי שפיספס אבל אין זה חיוב.

כשיוסל'ה רוזנבלט נרתם למען יתומי מלחמת העולם הראשונה

היצירה שיוסל'ה הלחין במיוחד עבור יתומי מלחמת העולם • ההקדשה האישית ליתומים זמר האופרה פרידמן לבוב • שיוסל'ה פגש בחיפה והעניק לו את יצירתו

מאת החזן
מנדי גרינפלד

יוסל'ה רוזנבלט מיוחד עבור חוברת התווים שהוקדשה ליתומי המלחמה

דומה כי אין מתאים יותר מאשר להעניק את הבמה הזאת ל'מלך החזנים' שבכל הזמנים. ר' יוסל'ה רוזנבלט ז"ל. שיום פטירתו חל בימים אלו. הוא האיש שפתח את סידור התפילה בפני המון העם, והוא החזן שהשפיע יותר מכולם על עולם החזנות והשירה היהודית מימיו ועד עתה.

גם כיום, יהודים רבים שאינם מאוהדי חזנות, תמיד יתענגו למשמע 'א שטיקל פון יוסל'ה'. רבות נכתב ויכתב על הדמות ההיא, אך לרגל הוצאת הגליון הראשון ולרגל יום פטירתו השמונים-ושישה של החזן ר' יוסל'ה רוזנבלט ז"ל שחל בכ"ה סיון, נסקור כאן זווית לא מוכרת של אחת מיצירותיו המפורסמות, שמתקשרת גם לימיו האחרונים.

הימים ימי מלחמת העולם הראשונה שהתרחשה בין השנים 1914-1918. העם היהודי כרגיל נתון למשיסה, וכמו בעורף גם בחזית. בצבאות המדינות הלוחמות השתתפו מאות אלפי חיילים יהודים, מספרם נאמד בכ-250 אלף עד כחצי מיליון יהודים!! כעשרה אחוז מהם נהרגו במהלך המלחמה. מלחמה עקובה מדם זו, הותירה ילדים יתומים יהודים רבים, ובארצות הברית קמו ארגונים שטיפלו ועזרו ליתומי המלחמה.

'הקרן ליתומי המלחמה היהודים' - The Jewish War Orphans Fund, הייתה אחת מהארגונים שהוקמו בימים ההם, ואיתה החזן יוסל'ה רוזנבלט יצר קשר ובאמצעות התמך ביתומי המלחמה, בעיקר על ידי הכנסות מקונצרטים שנתרמו על ידו לקרן. בשנת 1920 הלחין יוסל'ה את פרק התפילה 'שומר ישראל שמור שארית ישראל', מתוך תפילת שחרית לימים שני וחמישי, העוסק אמנם בעם ישראל בגלותו, אך בימים ההם תפילה זו מקבלת משמעות נוספת כשהמילים 'שמור שארית ישראל ואל יאבד ישראל', מחרידות לב כל יהודי באשר הוא.

כאמור, היצירה הוקלטה בקיץ 1920, ובשנת 1921 היא יוצאת לאור בחוברת תווים עם עיבוד לפסנתר, כשבשער החוברת נכתב שההכנסות קודש לקרן היתומים. בעמוד השני של החוברת מופיעה תמונה לא ידועה של יוסל'ה, כשסביבו תמונות של יתומי המלחמה, ובמרכז מכתב-הקדשה בכתב ידו של החזן, בו הוא כותב בין היתר (בתרגום חופשי מאידיש), כי הוא "חושב רבות על היתומים, ומה ניתן לעשות עבורם! מה ניתן לעשות

דף תווים מחוברת ופן מכתבו של יוסל'ה אל היתומים,
בסביבת תמונות תמונות יתומי המלחמה

כדי שיהיה להם מזון וביגוד הולם". "כל מה שאעשה הוא טיפה אחת בים, כל מה שאעשה הוא מעט עבורכם!" ממשיך יוסל'ה במכתבו אל היתומים, ומספר כי הלחין יצירה מיוחדת עבורם הנושאת את העזרה היחידה שכל יהודי מכיר, הלא הוא "שומר ישראל". את מכתבו האישי חותם יוסל'ה בחתימת המפורסמת והמסולסלת - יוסף ראזענבלאטט ש"ץ.

בראש-חודש ניסן תרצ"ג יוסל'ה מגיע לביקורו המפורסם בארץ ישראל, עם אשתו ובנו הנרי, האוניה עוגנת בנמל חיפה, שם הוא פוגש מספר אנשים וידידים. ביניהם הוא פוגש את מר אריה פרידמן-לבוב, שהיה זמר אופרה ברוסיה ומחלוצי הזמרה העממית היהודית. לאחר עלייתו ארצה עסק בתחום המוזיקה והיה מחנך ועסקן ישראלי, מראשוני הזמרים ברמה אמנותית אירופית בארץ, מחלוצי הזמרה העברית העממית והשירה בציבור בארץ, מורה לזמרה ומנצח מקהלות בחיפה, ממייסדי המכון למוזיקה בחיפה וחבר הנהלתו וגיסו של דוד בן-גוריון. את האיש המרתק הזה פוגש יוסל'ה בחיפה, ומעניק לו את חוברת התווים של היצירה 'שומר ישראל' עם הקדשה אישית בכתב ידו המסולסל: "מתנה למזכרת עולם להמשורר הגדול והמפורסם מר פריעדמאן לוואו החונה עיה"ק חיפה יע"א. מאת המחבר יוסף ראזענבלאט. חיפה חודש ניסן תרצ"ג. ולמספרם אפריל 1933".

שאר החוברת עם ההקדשה לזכר האפרה פתח ידו יוסל'ה

את עשרת השבועות הבאים מעביר יוסל'ה בקונצרטים ותפילות רבות, כשקהל המונים, אישי-ציבור ורבנים באים בהמוניהם להאזין ולספוג את תפילותיו.

ביום ראשון בלילה אור לכ"ה בסיון תרצ"ג נפטר בפתאומיות. בן 51 היה בפטירתו. ת.נ.צ.ב.ה.

א יידישע מאמע

השטיטלעך שירים יידיש

מגישה החזן יקי לאער

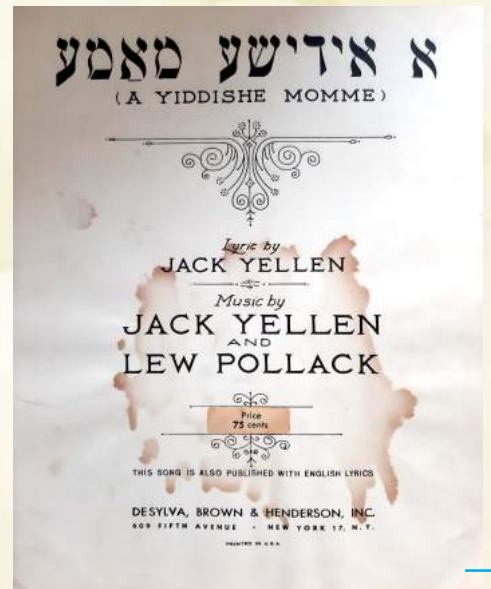
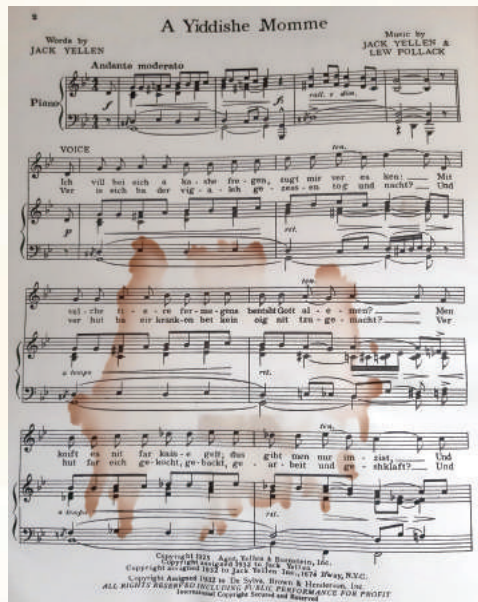
השיר נכתב בארה"ב על ידי המשורר היהודי ג'ק ילן והמוזיקה נכתבה ע"י ג'ק ילן ולב פולק. השיר התפרסם בשנת 1925.

עולם מופלא של יצירות המחזירות אותנו לאחור, לשטייטלע של פעם, ולחיים היהודיים מדורות עברו. בית הכנסת, החיידר, המשפחה והחצר.

וכשיוסל'ה מבצע אותו, חשים אנו את ניענוע עריסתו של התינוק היהודי הבוכה חרישית אי שם בעיירה הקטנה, כשהאמא היהודיה מלטפת רכות את לחיו, ושפתותיה תפילה.

לכל חזני התקופה היו שירים בידיש, אך אם יש שיר שמזוהה במיוחד עם יוסל'ה רוזנבלט, זהו כמובן: א יידישע מאמע אחד השירים בידיש המפורסמים ביותר. השיר מתאר את אהבתה ומסירות נפשה של האמא היהודיה לבנה הקט.

א יידישע מאמע!

"איך וויל ביי אייך א קשיא פרעגן זאגט מיר ווער עס קען,

מיט וועלכע טייערע פארמעגונגס בענשט גאט אלעמען?

מען קויפט עס ניט פאר קיין געלט דאס גיט מען נאר אומזיסט,

און דאך אז מען פארלידט דאס, וויפל טרערן מען פארגיסט!

א צווייטע גיט מען קיינעס ניט, עס העלפט ניט קיין געוויין:

אוי, ווער עס האט פארלוירן, דער ווייס שוין וואס איך מיין.

א יידישע מאמע,

עס איז ניט בעסער איך דער וועלט א יידישע מאמע,

אוי וויי ווי ביטערוען זי פעלט. ווי שייך און ליכטיק איז אין הויז

ווען די מאמע איז דא: ווי טרויעריק-פינצטער ווארטווען גאט

נעמט איר אויף עולם הבא. אין וואסער, אין פייער

וואלט זי געלאפן פאר איר קינד: ניט האלטן איר טייער,

דאס איז געוויס די גרעסטע זינד. אוי, ווי גליקלעך און רייך איז דער מענטש וואס

האט אזא שיינע מתנה געשענקט פון גאט נאר א אלטישקע יידישע מאמע, מאמע מייך!

ווער איז אייך ביי דער וויגעלע געזעסן טאג און נאכט?

און ווער האט ביי אייער קראנקן בעט קיין אויג ניט צוגעמאכט?

ווער האט פאר אייך געקאכט, געבאקט, געארבעט און געשקלאפט.

און ווער וואלט פאר איר קינד אוועקגעלייגט איר לעצטע קראפט?

ביי וועמען זייט איר אלע טייער, אלע פייך און גוט?

ווער וואלט פאר אייך געגעבן איר לעצטן טראפן בלוט?

החזן יעקב מוצן, בקיבוץ של אחיו אברהם חיים מוצן

בשבת האחרונה התארח בעיר וינה החזן העולמי יעקב מוצן.

העיר וינה שבעבר הייתה עיר ואם בישראל, מבחינה תורנית ותרבותית, נפלה שדודה לרגלי הגלובליזציה, והפכה לעיר מהגרים כיתר חברותיה ערי הבירה של אירופה. לא בכל יום חזן מזדמן לעיר, ובוודאי לא חזן בעל שיעור קומה כמו ר' יעקב מוצן.

את ר' יעקב פגשתי בתפילת ליל שבת, אבל לא היה ניתן לדבר איתו. הוא היה עסוק בשניים מקרא ובשיר השירים.

ר' יעקב מוצן הוזמן לעיר לרגל שמחה שמחתית, אבל באופן אישי השבת הזאת הייתה שבת מיוחדת אצלו. יום הייארצייט של האח האהוב אברהם חיים הי"ד. וזה מיד מתקשר אצלנו ל'הרנינו גוים עמו, כי דם עבדיו יקום'.

ואכן, לאחר קריאת התורה נעמד ר' יעקב ליד הבימה, וכשעיניו עצמות הוא פתח: יזכרם אלוקינו לטובה עם שאר צדיקי עולם. הקהל עמד על רגליו בדומיה, וצמרמורת חתכה בבשר החי. ונקיתי, דמם לא נקיתי. למה יאמרו הגוים... למה יאמרו הגוים... למה יאמרו הגוים... איה איה אלוקיהם... עיני הקהל עצומות, דמעות מבצבצות פה ושם. הרנינו גוים עמו, כי דם עבדיו יקום, ונקם ישיב לצריו וכיפר אדמתו עמו...

אחנים
אלף טו

לחזן יחזקאל קלאנג
לנישואי ביתו

לחזן סיימון כחן
לנישואי בנו

לחזן דוד וינבר
לנישואי בנו

לר יחזקאל קליין
להיכנס נכדו לגיל מצוות

התורה
והמרכה

לחזנים

ישראל ארליך
מנדי גרינפלד
לייזר ברוק
חיים גנץ
ועקב לאער

שיזמו ערכו והביאו
לטובת שוחרי החזנות
ובכלל

